ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ G. FEDERICO MANCINI της 17ης Ιανουαρίου 1985 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Οι υποθέσεις στις οποίες αναφέρονται οι προτάσεις αυτές έχουν ως αρχή δύο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε στο Δικαστήριο το Finanzgericht της Έσσης, στα πλαίσια διαφορών που εκκρεμούν ενώπιόν του μεταξύ της εταιρίας Nicolet Instrument GmbH και του κεντρικού τελωνείου του αεροδρομίου της Φραγκφούρτης επί του Μάιν. Ειδικότερα, το παραπέμπον δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του κύρους δύο αποφάσεων της Επιτροπής που ελήφθησαν βάσει της ρυθμίσεως που έχει ως αντικείμενο την εισαγωγή συσκευών εκπαιδευτικού, επιστημονικού ή μορφωτικού χαρακτήρα με απαλλαγή από τους δασμούς του Κοινού Δασμολογίου. Με αμφότερες τις αποφάσεις, η Επιτροπή αρνείται να αναγνωρίσει τον επιστημονικό χαρακτήρα των ηλεκτρονικών υπολογιστών της εταιρίας Nicolet και κατά συνέπεια τη δυνατότητα εισαγωγής τους στην Κοινότητα με δασμολογική απαλλαγή. Σε αμφότερες τις κύριες δίκες οι διάδικοι είναι οι ίδιοι, οι δε παρατηρήσεις που κατέθεσαν ενώπιον του Δικαστηρίου έχουν και αυτές το ίδιο περιεχόμενο. Μπορώ συνεπώς να συνεξετάσω στο ίδιο πλαίσιο τα αντιπαρατιθέμενα επιχειρήματα.

2. Συνοψίζω καταρχάς τα περιστατικά της υποθέσεως 6/84. Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1980, η εταιρία Nicolet Instrument GmbH, με έδρα το Offenbach επί του Μάιν, γερμανική θυγατρική εταιρία της ομώνυμης βορειοαμερικανικής επιχειρήσεως, εισήγαγε από τις Ηνωμένες Πολιτείες στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας τέσσερις ηλεκτρονικούς υπολογιστές τύπου « Nicolet-Data Acquisition System, Model MED-80 ». Δύο από τις συσκευές αυτές προορίζονταν για τη νευρολογική κλινική του πανεπιστημίου του Erlangen, ενώ οι άλλες θα χρησιμοποιούνταν αντίστοιχα από το Ινστιτούτο Ζωολογίας του πανεπιστημίου της Βόννης και από την Κεντρική Συμβουλευτική Υπηρεσία Αθλητιατρικής του κρατιδίου της Έσσης. Η εισαγωγέας ζήτησε από το αρμόδιο τελωνείο (του αεροδρομίου της Φραγκφούρτης) να της χορηγήσει δασμολογική απαλλαγή. Το τελωνείο της χορήγησε καταρχάς δασμολογική απαλλαγή, αν και προσωρινά· έπειτα όμως, μετά την εξέταση της περιπτώσεως και τις διαπιστώσεις στις οποίες κατέληξαν τα ιδρύματα ερευνών και εκπαιδεύσεως επί της δασμολογικής τεχνικής του Βερολίνου και του Μονάχου, το τελωνείο ανακάλεσε τη δασμολογική απαλλαγή και, με διορθωτικές πράξεις της 8ης και 30ής Σεπτεμβρίου και της 5ης Οκτωβρίου 1981, ζήτησε από την εταιρία Nicolet την καταβολή δασμού ύψους 29 000 γερμανικών μάρκων. Αιτιολογώντας την απόφασή του, το τελωνείο προέβαλε ότι η συσκευή είχε αντικειμενικά χαρακτηριστικά που δεν της επέτρεπαν να θεωρηθεί ως « ειδικά πρόσφορη για επιστημονική έρευνα ».

Η εισαγωγέας άσκησε διοικητική ένταση. Κατόπιν αιτήσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας να κινηθεί η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 7 του κανονισμού 2784/79 της 12ης Δεκεμβρίου 1979 (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/008, σ. 8), η Επιτροπή εξέδωσε στις 27 Ιουλίου 1982 την απόφαση 82/549 (ΕΕ L 237, σ. 41), με την οποία διαπιστώνεται ότι η εν λόγω συσκευή στερείται επιστημονικού χαρακτήρα και δεν μπορεί συνεπώς να εισαχθεί ατελώς. Η εταιρία Nicolet προσέφυγε τότε ενώπιον του Finanzgericht της Φραγκφούρτης κατά των πράξεων περί επιβολής δασμού που εξέδωσε το γερμανικό τελωνείο βάσει της ανωτέρω αποφάσεως, υποστηρίζοντας ότι η εν λόγω απόφαση είναι άκυρη δεδομένου ότι ελήφθη βάσει της απόψεως πραγματογνωμόνων που δεν ήταν κατάλληλοι να προβούν σε εκτίμηση της συσκευής. Προς το σκοπό αυτό, η προσφεύγουσα προσκόμισε έκθεση

* Μετάφραση από τα ιταλικά.

πραγματογνωμοσύνης του καθηγητή K. Peper του πανεπιστημίου του Saar, σύμφωνα με την οποία η εν λόγω συσκευή είναι κατασκευασμένη για χρήση σε εργαστήρια ερευνών· η χρήση της για άλλους σκοπούς είναι επίσης δυνατή αλλά όχι ενδεδειγμένη από οικονομική άποψη. Με Διάταξη της 13ης Δεκεμβρίου 1983, το έβδομο τμήμα του Finanzgericht ανέστειλε τη διαδικασία και ζήτησε από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του κύρους της αποφάσεως 82/549.

Περνώ τώρα στα περιστατικά της υποθέσεως 30/84. Κατά το 1980 πάντοτε, η εταιρία Nicolet εισήγαγε από τις Ηνωμένες Πολιτείες στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή αποκαλούμενο « Nicolet-Data Acquisition and Processing System, Model NIC-1180 » και προοριζόμενο για το Institut für Physikalische Chemie του πανεπιστημίου της Κολωνίας. Και στην περίπτωση αυτή, το τελωνείο χορήγησε δασμολογική απαλλαγή και κατόπιν την ανακάλεσε και ζήτησε την επιπλέον καταβολή 6 500 γερμανικών μάρκων. Η εισαγωγέας άσκησε διοικητική ένσταση κατά της διορθωτικής πράξεως περί επιβολής δασμού, την οποία απέρριψε το τελωνείο στις 16 Ιουλίου 1982 επικαλούμενο την απόφαση 80/716 της 7ης Ιουλίου 1980 (GU L 191, σ. 31), με την οποία η Επιτροπή είχε αρνηθεί να αναγνωρίσει τον επιστημονικό χαρακτήρα της συσκευής με την ευκαιρία προγενέστερης εισαγωγής στο κοινοτικό έδαφος.

Η εταιρία Nicolet άσκησε τότε προσφυγή ενώπιον του Finanzgericht της Έσσης, υποστηρίζοντας και πάλι ότι οι εμπειρογνώμονες τους οποίους είχε συμβουλευθεί η Επιτροπή δεν διέθεταν τα αναγκαία προσόντα για να αξιολογήσουν τον επιστημονικό χαρακτήρα του ηλεκτρονικού υπολογιστή. Προς υποστήριξη του ισχυρισμού αυτού, η προσφεύγουσα προσκόμισε δεύτερη έκθεση πραγματογνωμοσύνης, τη φορά αυτή του καθηγητή B. Schrader του πανεπιστημίου του Essen, στην οποία αναφέρεται ότι και αυτός ο υπολογιστής είναι ιδιαίτερα κατάλληλος για επιστημονική έρευνα. Με Διάταξη της 16ης Ιανουαρίου 1984, το ίδιο έβδομο τμήμα του Finanzgericht ανέστειλε τη διαδικασία και ζήτησε από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του κύρους της αποφάσεως 80/716.

3. Στις γραπτές παρατηρήσεις της, η Επιτροπή υποστήριξε:

α) ότι η εταιρία Nicolet δεν νομιμοποιούνταν να προσφύγει ενώπιον των γερμανικών δικαστικών αρχών·

β) ότι εφόσον εξέπνευσαν οι προθεσμίες που προβλέπονται στο άρθρο 173 της Συνθήκης ΕΟΚ όσον αφορά την προσφυγή ακυρώσεως, η εταιρία Nicolet δεν μπορούσε εν πάση περιπτώσει να ζητήσει βάσει του άρθρου 177 την έκδοση αποφάσεως επί του κύρους κοινοτικής πράξεως.

Αυτοί πάντως οι ισχυρισμοί περί απαραδέκτου εγκαταλείφθηκαν ρητά από τον εκπρόσωπο της Επιτροπής κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας. Θεωρώ συνεπώς ότι δεν είναι σκόπιμο να προβώ σε εμπεριστατωμένη εξέτασή τους, παρατηρώντας εντούτοις ότι, υπό το φως της νομολογίας του Δικαστηρίου, αμφότεροι οι ισχυρισμοί είναι εντελώς αβάσιμοι (βλ. όσον αφορά τον πρώτο, απόφαση της 7ης Ιουλίου 1981 στην υπόθεση 158/80, Rewe, Συλλογή 1981, σ. 1805· όσον αφορά το δεύτερο, απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1983 στην υποθεση 216/82, Universität Hamburg, Συλλογή 1983, σ. 2771).

Περνώ συνεπώς στην εξέταση της ουσίας, παρατηρώντας ότι παρά τον προδικαστικό χαρακτήρα της διαφοράς, οι αιτιάσεις της εταιρίας Nicolet έναντι των αποφάσεων 82/549 και 80/716 είναι διατυπωμένες ως λόγοι προσφυγής ακυρώσεως. Η προσφεύγουσα επιχείρηση προσάπτει στις δύο αποφάσεις:

1) έλλειψη αιτιολογίας·

2) παράβαση ουσιώδους τύπου·

3) προφανή πλάνη περί την εκτίμηση και πλάνη περί το δίκαιο.

Λέγω ευθύς εξαρχής ότι, κατά την άποψή μου, οι δύο πρώτες αιτιάσεις είναι αβάσιμες ενώ η τρίτη είναι βάσιμη και ιδού κατά σειρά οι

λόγοι για τους οποίους υποστηρίζω την άποψη αυτή.

Όσον αφορά την έλλειψη αιτιολογίας, η εταιρία Nicolet υποστηρίζει ότι οι αποφάσεις περιορίζονται στην επίκληση των απόψεων των εμπειρογνωμόνων που συμβουλεύθηκε η Επιτροπή, αλλά δεν αναφέρουν τα νομικά και πραγματικά στοιχεία που έλαβε υπόψη η Επιτροπή κατά την έκδοση των αποφάσεών της. Επί του σημείου αυτού πάντως χρήσιμη είναι η απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Οκτωβρίου 1984 στην υπόθεση 185/83 (Συλλογή 1984, σ. 3623), με την οποία επιλύεται παρόμοιο πρόβλημα. Στην απόφαση αυτή αναφέρεται ότι αν και είναι αληθές ότι από την αιτιολογία που απαιτείται σύμφωνα με το άρθρο 190 της Συνθήκης ΕΟΚ πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο σαφή η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής ώστε να γνωρίζουν οι ενδιαφερόμενοι τη δικαιολογητική βάση των ληφθέντων μέτρων και να μπορούν συνεπώς να προασπίζουν τα δικαιώματά τους, δεν είναι εντούτοις αναγκαίο να αναφέρεται λεπτομερώς η αιτιολογία σε όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που έλαβε υπόψη της η κοινοτική αρχή. Διότι το ζήτημα αν η αιτιολογία αποφάσεως ικανοποιεί ή όχι τις εν λόγω απαιτήσεις πρέπει να κριθεί όχι μόνο βάσει της διατυπώσεως της αποφάσεως, αλλά και των συμφραζομένων της καθώς και των κανόνων που διέπουν το σχετικό θέμα. Στην υπό κρίση περίπτωση — προστίθεται — ο λακωνικός χαρακτήρας της αποφάσεως δεν σημαίνει ότι η αιτιολογία δεν ανταποκρίνεται στις ελάχιστες απαιτήσεις του άρθρου 190, δεδομένου ότι η απόφαση απευθύνεται στα κράτη μέλη που έχουν μετάσχει στις συνεδριάσεις της ομάδας εμπειρογνωμόνων και γνωρίζουν επαρκώς τις λεπτομέρειες της υποθέσεως ώστε να είναι σε θέση να εκτιμήσουν το περιεχόμενο της αποφάσεως. Επιπλέον, η απόφαση περιλαμβάνει τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για να μπορέσει το ενδιαφερόμενο επιστημονικό ίδρυμα ή η επιχείρηση που διενήργησε την εισαγωγή να εκτιμήσει αν αυτή πάσχει ενδεχομένως ελάττωμα λόγω προφανούς πλάνης ή καταχρήσεως εξουσίας (σκέψεις 38 και 39). Οι σκέψεις αυτές ισχύουν κατά γράμμα και για την περίπτωση που μας απασχολεί εν προκειμένω· συνεπώς, η άποψη της εταιρίας Nicolet είναι αβάσιμη.

Η προσφεύγουσα στην κύρια δίκη υποστηρίζει ακόμη ότι οι δύο αποφάσεις είναι άκυρες λόγω παραβάσεως ουσιώδους τύπου και, ιδίως, λόγω προσβολής του « δικαιώματος υπερασπίσεως » που κατοχυρώνεται ιδιαίτερα με το άρθρο 20 του γερμανικού συντάγματος. Αλλά και επί του σημείου αυτού επίσης, η ανωτέρω απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1984 απαντά κατά τρόπο που δεν αφήνει περιθώρια αμφιβολιών. Στην απόφαση αυτή διευκρινίζεται πράγματι ότι, σύμφωνα με τους σχετικούς κοινοτικούς κανόνες (και κυρίως σύμφωνα με τον κανονισμό 2784/79 της Επιτροπής), όποιος ζητεί τη χορήγηση απαλλαγής δεν έχει αξίωση συμμετοχής στον έλεγχο που διενεργείται από την επιτροπή τελωνειακών ατελειών, κατά τον οποίο πραγματοποιείται απλώς ανταλλαγή απόψεων μεταξύ εμπειρογνωμόνων των κρατών μελών· επιπλέον, δεν απολαύει δικαιώματος υπερασπίσεως πριν από την έκδοση της αποφάσεως της Επιτροπής.

4. Με τον τρίτο ισχυρισμό της, η εταιρία Nicolet υποστηρίζει ότι οι αποφάσεις της Επιτροπής στηρίζονται σε προφανή πλάνη περί την αξιολόγηση των συσκευών και σε πλάνη περί το δίκαιο, ελήφθησαν δηλαδή κατά παράβαση των κανόνων που καθορίζουν τον επιστημονικό χαρακτήρα ενός οργάνου. Προς υποστήριξη των ισχυρισμών αυτών, η επιχείρηση προσκομίζει δύο εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης. Όπως ανέφερα ήδη, στην έκθεση του καθηγητή Peper διαπιστώνεται ότι η συσκευή τύπου « Nicolet-Data Acquisition System, Model MED-80 » είναι κατασκευασμένη προς χρήση στα εργαστήρια ερευνών και συνεπώς η διάθεσή της για άλλους σκοπούς είναι δυνατή αλλά απρόσφορη από οικονομική άποψη. Σύμφωνα με την άποψη του καθηγητή Schrader, οι επιδόσεις που είναι ικανή να επιτύχει η συσκευή τύπου « Nicolet-Data Acquisition and Processing System, Model NIC-1180 » είναι εξαιρετικά υψηλού επιπέδου για να είναι σκόπιμη η χρήση της για

σκοπούς βιομηχανικούς και εμπορικούς. Η συσκευή αυτή είναι συνεπώς ειδικά πρόσφορη για επιστημονική έρευνα.

Η Επιτροπή υποστηρίζει αντίθετη άποψη. Προβάλλει ότι οι εμπειρογνώμονες της επιτροπής τελωνειακών ατελειών κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι εν λόγω ηλεκτρονικοί υπολογιστές δεν είναι « αποκλειστικώς ή κυρίως κατάλληλοι για την πραγματοποίηση επιστημονικών δραστηριοτήτων » (άρθρο 3 του κανονισμού 1798/75, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1027/79 της 8ης Μαΐου 1979). Οι εν λόγω συσκευές μπορούν πράγματι να χρησιμοποιηθούν και για άλλους σκοπούς πέρα από τους επιστημονικούς.

Θα πω λίγα λόγια σχετικά με τους κανόνες που ισχύουν όσον αφορά την έννοια « επιστημονικό όργανο ή συσκευή ». Όπως είναι γνωστό, η αρχική διατύπωση του κανονισμού 1798/75 δεν αποσαφήνιζε την έννοια αυτή, η οποία οριζόταν με ακρίβεια μόνο στον κανονισμό 1027/79. Στις προτάσεις μου επί της υποθέσεως 234/83 υποστήριξα πάντως ότι το νομοθέτημα αυτό δεν προσθέτει τίποτε το ουσιαστικό σε ό,τι ήταν ήδη δυνατό να συναχθεί μέσω της ερμηνείας του αρχικού κειμένου και που το Δικαστήριο είχε συναγάγει (απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1978 στην υπόθεση 72/77, Raccolta 1978, σ. 189). Κατά την άποψή μου λοιπόν, η τροποποίηση του κανονισμού είναι άνευ σημασίας· και αν αυτό είναι ορθό, δεν έχει έννοια να δημιουργούμε προβλήματα όσον αφορά την κατά χρόνο διαδοχή των κανόνων.

Είναι αντίθετα ουσιώδες να καθοριστεί αν οι εν λόγω ηλεκτρονικοί υπολογιστές μπορούν να θεωρηθούν ως « επιστημονικά όργανα ». Όπως ανέφερα ήδη, η Επιτροπή το αμφισβητεί. Αναφερόμενη στην υπόθεση 30/84, υποστηρίζει ότι ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής αποκτά επιστημονικό χαρακτήρα μόνο αν είναι στενότατα συνδεδεμένος με επιστημονική συσκευή: όπως πχ. όταν « κατευθύνει » ένα τηλεσκόπιο. Όσον αφορά τις συσκευές της υποθέσεως 6/84, το γεγονός ότι χρησιμοποιούνται σε πανεπιστημιακή κλινική ή σε πανεπιστημιακό ινστιτούτο ζωολογίας δεν αρκεί κατά την άποψη της Επιτροπής για να θεωρηθεί ότι έχουν επιστημονικό χαρακτήρα. Διότι ο επιστημονικός χαρακτήρας των συσκευών μπορεί να αναγνωριστεί μόνο εφόσον αυτές χρησιμοποιούνται στα πλαίσια της έρευνας ή της διδασκαλίας.

Η άποψη αυτή όμως, που αποκλείει κατά κανόνα τον επιστημονικό χαρακτήρα των ηλεκτρονικών υπολογιστών, είναι απορριπτέα. Αποφασιστική σχετικά είναι η απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Μαρτίου 1983 στην υπόθεση 294/81, Control Data κατά Επιτροπής (Συλλογή 1983, σ. 911). Και στην περίπτωση εκείνη επίσης η Επιτροπή είχε αρνηθεί να αναγνωρίσει ότι ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής αποτελεί επιστημονικό όργανο, διότι δεν μπορεί να προβεί σε μέτρηση, διαπίστωση, μεταβολή ή επεξεργασία φυσικού μεγέθους ή ιδιότητας. Το Δικαστήριο έκρινε αντίθετα ότι σε πολυάριθμους τομείς ο ηλεκτρονικός υπολογιστής αποτελεί τη μοναδική συσκευή που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο ερευνητής, διότι μόνον αυτός επιτρέπει εντός λογικού χρονικού διαστήματος την επίλυση εξισώσεων εξαιρετικά περίπλοκων αλλά αναγκαίων για την έρευνα. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι είναι βέβαια δυνατό να γίνεται χρήση του υπολογιστή και για άλλους σκοπούς· αλλά αυτό δεν έχει επίπτωση στον επιστημονικό χαρακτήρα που αυτός έχει όταν είναι « κατάλληλος κυρίως για την πραγματοποίηση επιστημονικών δραστηριοτήτων ».

Πρέπει συνεπώς να συναχθεί το συμπέρασμα ότι κατά τη λήψη των δύο αποφάσεων η Επιτροπή δεν προέβη σε εκτίμηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των επίμαχων υπολογιστών, όπως ορίζουν οι κοινοτικοί κανόνες· στηρίχτηκε αντίθετα σε γενική εκτίμηση — τον καταρχήν μη επιστημονικό χαρακτήρα των υπολογιστών — την οποία δεν υιοθετούν οι εν λόγω κοινοτικοί κανόνες, όπως ερμηνεύθηκαν από το Δικαστήριο.

5. Βάσει όλων των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει την ακόλουθη απάντηση στα ερωτήματα που υπέβαλε το έβδομο τμήμα του Finanzgericht της Έσσης με Διατάξεις της 13ης Δεκεμβρίου 1983 (υπόθεση 6/84) και της 16ης Ιανουαρίου 1984 (υπόθεση 30/84):

Οι αποφάσεις 82/549 της 27ης Ιουλίου 1982 (ΕΕ L 237, σ. 41) και 80/716 της 7ης Ιουλίου 1980 (GU L 191, σ. 31), στις οποίες ορίζεται αντίστοιχα ότι οι συσκευές τύπου « Nicolet-Data Acquisition System, Model MED-80 » και « Nicolet-Data Acquisition and Processing System, Model NIC-1180 » δεν μπορούν να εισαχθούν με απαλλαγή από τους δασμούς του Κοινού Δασμολογίου, είναι ανίσχυρες.